

Iqlim oʻzgarishi biologik xilma-xillikning kamayishiga sabab boʻladi. Masalan, qutb mintaqasidagi muzliklarning erishi oqibatida koʻplab hayvon turlari – polarnik ayiq, suv toshqini oʻtlar bilan yashaydigan oʻsimliklar va suv hayvonlari yashash muhitini yoʻqotmoqda. Oʻrmon ekotizimlarida haroratning oʻzgarishi oʻsimliklarning gullash va mevaga kirish davrini oʻzgartiradi, bu esa oziq zanjiri bilan bogʻliq hayvonlar turlariga taʼsir koʻrsatadi. Shuningdek, iqlim oʻzgarishi suv resurslariga ham taʼsir qiladi: yomgʻirning noaniq taqsimlanishi va qurgʻoqchilik ekotizimlarda stresslarni kuchaytiradi.

Inson faoliyati iqlim oʻzgarishiga bevosita taʼsir qiladi. Qishloq xoʻjaligi, shaharsozlik va sanoat faoliyati atmosferaga koʻp miqdorda karbonat ангидрид chiqaradi. J. Energetika sektorida fosil yoqilgʻi ishlatilishi, transport vositalarining ortishi va chiqindilarni notoʻgʻri boshqarish global isishga hissa qoʻshadi. Shu sababli, iqlim oʻzgarishiga qarshi kurashish choralari insoniyatning barqaror rivojlanishi uchun muhimdir.

Iqlim oʻzgarishining salbiy oqibatlarini kamaytirish uchun quyidagi choralarga murojaat qilinadi:

- Barqaror rivojlanish va yashil texnologiyalarni joriy etish
- Qayta tiklanadigan energiya manbalarini rivojlantirish (quyosh, shamol, suv energetikasi)
- Oʻrmonlarni qayta tiklash va ekologik hududlarni himoya qilish
- Atrof-muhitni muhofaza qilish boʻyicha qonun va meʼyorlarni kuchaytirish.

Xulosa qilib aytadigan boʻlsak, iqlim oʻzgarishi global va mahalliy ekotizimlarga jiddiy taʼsir koʻrsatadi, biologik xilma-xillikning kamayishi, oziq zanjiridagi muvozanatning buzilishi va suv resurslariga taʼsir kabi oqibatlarga olib keladi. Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatadiki, inson faoliyatini barqarorlashtirish, yashil texnologiyalarni rivojlantirish va ekologik qonunchilikni kuchaytirish orqali iqlim oʻzgarishining salbiy taʼsirini kamaytirish mumkin. Shu bilan birga, iqlimga moslashish choralari amalga oshirish ekotizimlarning barqarorligini taʼminlashda muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar roʻyxati;

1. Oʻzbekiston Respublikasi Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim oʻzgarishi vazirligi. (2023). Atrof-muhit holati toʻgʻrisida milliy maʼruza:
2. Oʻ.E.Xoʻjanazarov, Sh.T.Yakubjonova Ekologiya va tabiatni muhofaza qilish. oʻquv qoʻllanma. Toshkent. Barkamok fayz media. 2018
3. Smith J. Climate Change and Ecosystems. London: Earth Press, 2019
4. . Johnson L. Global Warming Effects. New York: Academic Press, 2021.
5. Taylor K. Renewable Energy Solutions. New York: Energy Press, 2021.
- 6 Green D. Human Impact on Climate. Toronto: UTP, 2017.
7. Oʻrmonjonov Azizbek Muhammadjon oʻgʻli. (2025). INKLYUZIV TAʼLIM SHAROITIDA MUSIQA SAVODXONLIGINI SHAKLLANTIRISHDA MULTIMODAL YONDASHUVNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI. TAʼLIM VA TARAQQIYOT, 4(4), 380-388.
8. R.A.Tursunov. (2025). IJTIMOY ONG VA MAʼNAVIYAT UYGʻUNLIGINING IJTIMOY MUHITGA TAʼSIRI. ZAMONAVIY FAN: INNOVATSION YONDASHUVLAR VA YOSH TADQIQOTCHILARNING DOLZARB IZLANISHLARI, 1(1), 16-19.

INKLYUZIV TAʼLIMNING ZAMONAVIY MUAMMOLARI VA YECHIMLARI

Ergashova S.

Fargʻona davlat universiteti talabasi

Ilmiy rahbar: D.S.Turdaliyeva,

filologiya fanlari doktori, dotsent

Email: dturdaliyeva79@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada logoped kasbining zamonaviy muammolari va ularni bartaraf etish yoʻllari tahlil qilinadi. Nutq buzilishlarining koʻpayishi, malakali mutaxassislar yetishmovchiligi va zamonaviy texnologiyalarning logopediya sohasiga taʼsiri kabi dolzarb masalalar koʻrib chiqiladi. Shuningdek, innovatsion usullar va ilgʻor texnologiyalar yordamida muammolarni hal qilish imkoniyatlari yoritiladi.

Kalit soʻzlar: logoped, nutq terapiyasi, zamonaviy muammolar, innovatsion usullar, texnologiyalar, nutq buzilishlari.

СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация: В данной статье анализируются современные проблемы профессии логопеда и пути их преодоления. Рассмотрены такие актуальные проблемы, как рост речевых нарушений, нехватка квалифицированных специалистов, влияние современных технологий на сферу логопедии. Также будут освещены возможности решения проблем с помощью инновационных методов и передовых технологий.

Ключевые слова: логопед, логопед, современные проблемы, инновационные методы, технология, речевые технологии.

MODERN PROBLEMS AND SOLUTIONS OF INCLUSIVE EDUCATION

Abstract: This article analyzes the current problems of the speech therapy profession and ways to overcome them. It examines such pressing issues as the increase in speech disorders, the shortage of qualified specialists, and the impact of modern technologies on the field of speech therapy. It also highlights the possibilities of solving problems using innovative methods and advanced technologies.

Keywords: speech therapist, speech therapy, modern problems, innovative methods, technology, speech technologies.

Kirish. Nutq insonning asosiy kommunikativ vositalaridan biri bo‘lib, uning to‘g‘ri rivojlanishi shaxsning jamiyatga moslashuvi va psixologik holati uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Ammo so‘nggi yillarda turli yosh guruhlarida nutq buzilishlari ko‘paymoqda. Ayniqsa, maktabgacha yoshdagi bolalar orasida dislaliya, dizartriya, duduqlik kabi muammolar keng tarqalgan. Shu bilan birga, kattalar orasida ham insult yoki boshqa nevrologik kasalliklar natijasida nutq buzilishlari uchrab turadi. Zamonaviy logopediya bu muammolarni aniqlash, tashxis qo‘yish va davolash bilan shug‘ullanadigan muhim soha bo‘lib, uning rivojlanishi jamiyatning umumiy kommunikativ darajasini oshirishga xizmat qiladi. Biroq, bugungi kunda logoped kasbi qator muammolarga duch kelmoqda. Malakali mutaxassislarning yetishmovchiligi, eskirgan usullarning qo‘llanilishi, texnologik innovatsiyalarning sust joriy etilishi va jamiyatning bu soha bo‘yicha xabardorlik darajasining pastligi shular jumlasidandir.

Nutq buzilishlari bolalar va kattalar orasida keng tarqalgan muammolardan biridir. Bugungi kunda logoped kasbi jamiyatda katta ahamiyat kasb etsa-da, bu sohada turli muammolar mavjud. Asosiy muammolar qatoriga logoped mutaxassislarning yetishmovchiligi, zamonaviy usullarning yetarli darajada qo‘llanilmasligi va nutq terapiyasi uchun texnologik vositalarning kamligi kiradi. Ushbu maqolada aynan shu muammolar tahlil qilinib, ularni hal etish yo‘llari haqida fikr yuritiladi.

Material va metodlar: Ushbu maqolada: adabiyot tahlili – logopediya bo‘yicha ilg‘or tadqiqotlar va ilmiy maqolalar ko‘rib chiqildi. Taqqoslash metodi – an‘anaviy va zamonaviy terapiya usullari o‘rtasidagi farqlar tahlil qilindi.

Natijalar va mulohazalar. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, logopedik muammolar bir necha asosiy omillarga bog‘liq:

1. Mutaxassis yetishmovchiligi – Ko‘pgina hududlarda malakali logoped mutaxassislarning yetishmaydi. Ayrim maktabgacha ta’lim muassasalarida logoped xodimlar yo‘q yoki soni yetarli emas. Bu esa bolalarning o‘z vaqtida nutq terapiyasidan o‘tishiga to‘sqinlik qiladi.

2. An‘anaviy usullarning eskirishi – Hozirgi kunda ko‘plab logopedlar hanuzgacha eski, an‘anaviy yondashuvlardan foydalanmoqda. Holbuki, ilg‘or texnologiyalar nutq terapiyasi jarayonini ancha samarali qilishi mumkin.

3. Raqamli vositalarning kamligi – Dunyoda logopediyaga oid mobil ilovalar, sun‘iy intellekt asosida ishlovchi diagnostika vositalari va onlayn terapiya platformalari rivojlanmoqda. Ammo aksariyat hududlarda bu texnologiyalar yetarli darajada qo‘llanilmayapti.

4. Jamiyatning xabardorlik darajasining pastligi – Ota-onalar va o‘qituvchilarning ko‘pchiligi logopedik muammolar haqida yetarlicha bilimga ega emas. Natijada, bolalar nutq bilan bog‘liq muammolarga duch kelgan taqdirda, terapiya jarayoni kechikadi.

5. Logopedik xizmatlarning qimmatligi – Ko‘plab oilalar xususiy logopedik xizmatlardan foydalana olmaydi. Davlat muassasalarida esa bu xizmatlar cheklangan.

Muammolarni bartaraf etish yo‘llari. Ushbu muammolarni hal qilish uchun quyidagi choralar taklif etiladi:

1. Logoped mutaxassislarni tayyorlash tizimini takomillashtirish – Logopediya bo‘yicha ta’lim dasturlarini zamonaviylashtirish, tajribali mutaxassislarning sonini oshirish lozim.

2. Innovatsion texnologiyalarni joriy etish – Logopedik terapiyada mobil ilovalar, sun’iy intellekt va virtual reallik texnologiyalaridan keng foydalanish kerak.

3. Ommaviy axborot vositalari orqali logopediya haqida kengroq targ’ibot olib borish – Ota-onalar va pedagoglar orasida nutq buzilishlari haqida tushunchalarni oshirish muhimdir.

4. Onlayn terapiya va telelogopediya xizmatlarini rivojlantirish – Internet orqali logopedik maslahatlar va mashg’ulotlar o’tkazish imkoniyatlarini kengaytirish kerak.

5. Davlat va nodavlat tashkilotlar hamkorligini kuchaytirish – Logopedik xizmatlarni aholining barcha qatlamlari uchun qulay va arzon qilish maqsadida qo’shimcha mablag’ ajratish va grant dasturlarini yo’lga qo’yish lozim.

Ushbu takliflar logoped kasbining zamonaviy muammolarini hal qilishga yordam berib, sohaning rivojlanishiga katta hissa qo’shadi.

Xulosa. Logoped kasbi bugungi kunda dolzarb va muhim sohalaridan biri bo’lib, u nutq buzilishlarini aniqlash, davolash va oldini olishga qaratilgan. Ammo so’nggi yillarda bu sohaga bo’lgan ehtiyoj ortib borayotgan bo’lsa-da, qator muammolar mavjudligi uning rivojlanishiga to’sqinlik qilmoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko’rsatdiki, logoped mutaxassislarining yetishmovchiligi, zamonaviy usullarning kam qo’llanilishi, texnologik vositalarning yetarli emasligi va jamiyatning bu sohaga bo’lgan xabardorlik darajasining pastligi asosiy muammolar qatoriga kiradi. Ushbu muammolarni hal etish uchun bir qancha chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur. Birinchidan, logoped mutaxassislarini tayyorlash tizimini takomillashtirish va amaliy mashg’ulotlarga ko’proq e’tibor qaratish kerak. Ikkinchidan, innovatsion texnologiyalarni logopedik terapiyaga keng joriy qilish lozim. Masalan, sun’iy intellekt asosidagi diagnostika tizimlari, virtual reallik mashg’ulotlari va interaktiv mobil ilovalar yordamida nutq terapiyasini yanada samarali qilish mumkin. Shuningdek, jamiyatning logopedik muammolar bo’yicha xabardorligini oshirish muhim ahamiyatga ega. Bu borada ommaviy axborot vositalari, ijtimoiy tarmoqlar va maxsus treninglar orqali ota-onalar va pedagoglarga zarur ma’lumotlar yetkazilishi kerak. Ayniqsa, maktabgacha ta’lim muassasalarida logopedik xizmatlar tizimini kuchaytirish, erta tashxis qo’yish va davolash jarayonlarini yo’lga qo’yish muhimdir. Davlat tomonidan logopedik xizmatlarga ajratiladigan mablag’larni oshirish va xususiy sektor bilan hamkorlikni rivojlantirish ham ushbu muammolarni bartaraf etishning samarali yo’llaridan biridir. Raqamli texnologiyalar yordamida onlayn terapiya va telelogopediya xizmatlarini kengaytirish esa mintaqaviy tengsizliklarni kamaytirishga yordam beradi. Umuman olganda, logoped kasbi jamiyat rivojlanishida muhim o’rin tutadi. Ushbu sohaning samarali faoliyat yuritishi uchun davlat, xususiy sektor va ilmiy-tadqiqot muassasalari o’zaro hamkorlik qilishlari zarur. Zamonaviy yondashuvlarni tatbiq etish va innovatsion texnologiyalardan samarali foydalanish orqali logopedik xizmatlarni takomillashtirish va keng jamoatchilikka yetkazish mumkin. Kelajakda bu sohani rivojlantirishga qaratilgan tizimli chora-tadbirlar amalga oshirilsa, nutq buzilishlarining oldini olish va ularni samarali davolash imkoniyatlari sezilarli darajada oshadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yhati:

1. Ayupova .M. „Logopediya“.
2. Nuraliyeva, M.A. „Logopediya asoslari“ Toshkent, “Fan va texnologiya”, 2020.
3. To’xtasinova, G.X. “Nutq buzilishlarini tashxislash va tuzatish usullari”, Toshkent, “O’qituvchi”, 2021.
4. G’aniyeva, Z.X. “Nutq nuqsonlari va ularni bartaraf etish usullari”, Toshkent, 2019.
5. Xudoyberganova, D. “Logopedik xizmat ko’rsatish tizimi va zamonaviy yondashuvlar”, Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari, Toshkent, 2022.
6. Umarova, M. “Logopediya va defektologiya asoslari”, Toshkent, “Fan va ta’lim”, 2023.

XALQ MAQOLLARINING TARIXIY ASPEKTD A O’RGANILISHI

Valiyeva Dilnozaxon Qurbonali qizi,

FarDu talabasi

Ilmiy rahbar: D.S. Turdaliyeva, f.f.d., dotsent.

Email: dturdaliyeva79@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada maqollar uzbek xalq og’zaki ijodining ommaviy janrlaridan biri ekanligi, ular asrlar davomida to’plangan hayotiy tajribalar, aql-idrok, urf-odat va qadriyatlarning qisqacha va ta’sirli ifoda uslubi sifatida shakllanganligi o’rin olgan. Maqollar xalqning dunyoqarashi, ijtimoiy munosabatlari va ma’naviy qadriyatlari haqida ko’p narsani aytishi mumkin. Shuning uchun ularni tarixiy